

Cikánský pracovní tábor v Letech

V minulém díle jsem slíbil stručně shrnout historii tábora v Letech u Písku a recenzi knihy Markuse Papeho „A NIKDO VÁM NEBUDE VĚŘIT“.

Informace o táboře v Letech jsem čerpal z výše jmenované knihy, dále z knihy „HISTORIKOVÉ A KAUZA LETY“, kterou vydal Historický ústav Akademie věd ČR. Dále jsem v tomto příspěvku shromáždil informace získané z internetových zdrojů a mého novinového archivu.

Docela jistě jsem neodhadl složitost a obsáhlost celé problematiky. Proto v tomto článku shrnu jen chronologii událostí v Letském táboře a recenzi knihy Markuse Papeho nechám na příště.

Přestože problematika tábora v letech je hodně medializována, nikde na internetu jsem nenašel podrobnější popis událostí, které se v táboře odehrály. Několik málo informací se nachází na české Wikipedii, ale informace tam uveřejněné lze označit na naprosto nedostatečné, nesourodé a nevěrohodné, některé další lze naprosto jistě označit jako nesmysly a lži. Tato skutečnost mě však u Wikipedie nijak nepřekvapuje.

Zdroje, z kterých jsem čerpal informace, nedodržují chronologický popis událostí a uvádějí popisované skutečnosti značně nepřehledně. Proto tento článek bude zřejmě prvním na internetu uveřejněným stručným popisem událostí zachovávajícím časovou posloupnost.

Při shromažďování informací jsem občas narazil na skutečnost, že se některé informace, například jejich datování, či počty osob odlišovaly a nemám možnost jinak ověřit, která z informací je přesná. V tom případě jsem preferoval informace uváděné českými historiky před jinými autory. Dále rozsah tohoto textu a množství dat v něm uvedených je úměrný času, který jsem problematice mohl věnovat.

Tábor v Letech byl zřízen na základě vládního nařízení o kárných pracovních táborech ze dne 2. března 1939.

----- Tábor v Letech u Písku byl otevřen 8.8.1940 -----

Měl sloužit jako pracovní tábor pro osoby vyhýbající se práci a vést internované osoby k pracovním návykům a tím také k trvalé práci. Takovýchto táborů bylo zřízeno několik desítek po celém území Protektorátu Čechy a Morava. Kromě tábora v Letech a Hodoníně u Kunštátu byly tyto tábory také v Plané nad Lužnicí, Mirošově, Hradištku a na dalších místech, kde probíhala nějaká výstavba silnic a podobně. Celkem bylo v těchto pracovních táborech internováno 50 tisíc osob.

Tábor v Letech u Písku nebyl v době svého založení podobně jako ostatní pracovní tábory předurčen pro nějaké konkrétní etnikum či jinou skupinu. Velitelem tábora v Letech, kterého funkce se oficiálně nazývala „ředitel“, byl určen 52letý Josef Janovský - kapitán četnictva. Ředitel neměl jakoukoli rozhodovací pravomoc mimo tábor.

Vězni, kteří byli nazýváni „chovanci“ byli zařazováni do tříd. 3. třída byla přidělována při příchodu. Za dobré chování byl vězeň přeřazen do druhé třídy a při dosažení 1. třídy a uplynutí 3 měsíců byli propouštěni. Vězni do tábora zpravidla přicházeli z výkonu trestu ve vězení a pobyt v pracovním táboře je měl uvyknout na práci před úplným propuštěním.

Pokud internovaný měl nějaké kázeňské nebo pracovní přestupky, tak se mu nezlepšovala třída a pobyt v táboře se mu prodlužoval, takže někteří trestanci dosáhli až šestiměsíčního pobytu.

Vězni pracovali na výstavbě silnice, na polích a v lese po celém okolí tábora. Do tábora docházel smluvní lékař z blízkého okolí a vážnější případy byly převáženy do nemocnice v Písku.

Velitel tábora Janovský byl podle všech dostupných informací přísný člověk, kariérista a podlézavý vůči nadřízeným a přísný vůči vězňům i podřízenému personálu.

Tábor byl zřízen z bývalé pracovní osady sestavené z dřevěných domků používaných civilními dělníky při výstavbě silnice. Ve spodní části jeho hranice vymezovala dřevěná ohrada a v horní části u lesa dřevěný plot.

6.1940 dorazili do tábora dozorcí. Šlo o příslušníky četnictva, kterým byla práce v táboře nařízena rozkazem.

8.1940 dorazilo prvních 12 vězňů, kteří měli za úkol připravit ubytování pro nově příchozí
9.1940 bylo v táboře již internováno 136 osob.

Do konce roku 1940 prošlo táborem 233 osob, z nichž 197 jich bylo již dříve trestaných.

----- 1941 -----

Po celý rok 1941 fungoval tábor podle určeného záměru. V průběhu roku zemřeli v nemocnici v Písku dva vězni a jeden zemřel krátce po propuštění z tábora. Za jednu z příčin je udávána těžká práce a malý ohled ke zdravotnímu stavu některých vězňů, kteří mohli mít skryté závažné choroby.

Za rok 1941 přišlo do tábora 537 osob z toho 489 již dříve trestaných. 27 osob z tábora uprchlo, z čehož bylo 25 osob následně dopadeno. Z celkového počtu káránců bylo 45 romského původu.

----- 1942 -----

Rok 1942 probíhal v zaběhlém stylu až do 10.7.1942.

10.7.1942 vydal generální velitel neuniformované protektorátní policie Horst Bόμε směrnici obsahující příkaz shromáždit Romy v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu. Příkaz se netýkal všech Romů obecně, ale těch, kteří se nemohou prokázat žádnou „pevnou a produktivní prací“ a „osob žijících cikánským způsobem“ - tedy i českých a německých občanů protektorátu, kteří byli klasifikováni jako takzvaní asociálové. To se týkalo zejména českých prostitutek a trhovců. Pokyn ke zřízení tábora přišel z Berlína.

V táborech v Letech u Písku a v Hodoníně u Kunštátu měly být umístěny celé rodiny. Muži a ženy měli pracovat v táborové prádelně, kuchyni, na polích a v lesích v okolí tábora a muži na výstavbě silnice.

Tímto končí první část historie kárného pracovního Letského tábora a začíná období takzvaného cikánského tábora. Stávající vězni byli buď propuštěni, nebo převezeni jinam. Malá část jich zůstala v táboře a připravovala ho pro nově příchozí. Za celou dobu předchozí existence se počet internovaných Romů jak v Letech, tak v táboře v Hodoníně u Kunštátu pohyboval v rozmezí 10 až 25 procent.

V době okupace českých zemí stoupl počet Romů na Českém území. Vývoj událostí v Německu v druhé polovině třicátých let vedl k tomu, že na české území přicházeli z Německa Romové, kteří se tam začali setkávat s nacistickým útlakem. Po záboru Sudet byli Romové tam se vyskytující vyhoštěni na české území, pokud se nemohli prokázat, že se v Sudetách narodili. To ve většině případů prokázat nemohli. Tak došlo k tomu, že na území Čech a Moravy zmen-

šene o třetinu území se ocitli Romové z bývalých území. Jejich počty se odhadují na 12 až 15 tisíc osob. Někteří odcházeli dále na Slovensko.

----- 31.7.1942 -----

2.8.1942 dorazila první skupina Romů.

Hned po příjezdu si jedna rodina (Šlehovfovců z Klatov) stěžovala, že nejsou žádní cikáni ani tuláci a do 22.8.1942 byli všichni propuštěni. Tábor se rychle plnil.

21.8.1942 v táboře bylo již 1040 osob a tábor se tak stal zhruba trojnásobně přeplněný. V té době měl tábor nového smluvního lékaře, protože toho předchozího zatklo gestapo.

Internovaní přijížděli vlakem na nádraží v Mirovicích s četnickým doprovodem a byli z nádraží převáženi do zhruba šest kilometrů vzdáleného tábora v Letech. Další přijížděli s celými rodinami na povozech tažených koňmi s četnickým doprovodem.

Příchozím byly zabavovány povozy, koně a stany, také hudební nástroje. Cennosti byly brány do úschovy, ale evidence uschovaných předmětů nebyla pečlivá. Těm, kterým se podařilo přežít válku, byly povozy a koně vráceny náhradou.

Ubytování byli v táboře zvlášť muži, zvlášť ženy s malými dětmi a zvlášť větší děti.

Zdravotní stav příchozích byl špatný. V táboře bylo internováno mnoho starců, kteří byli sešlí věkem. Mnoho jich mělo kostní záněty, revma, tuberkulózu a kožní choroby. Mezi nemocemi, které příchozí přinesli do tábora, lze vyjmenovat spalničky, příušnice, záškrť, dále trachom (chronický zánět spojivky, kdy dochází k jizevnaté deformaci víček, vedoucí až ke slepotě) u dětí byla častá chřipka, angína a vši. Z nemocí, které se do tábora dostaly, byl však nejhorší tyfus. V podstatě se dá říci, že s příchozími se do tábora dostaly zástupci všech tehdy běžných nemocí, protože zdravotní stav příchozích nebyl dobrý a odrážel se na něm předchozí způsob života příchozích, zejména kočování.

Hned po příjezdu se velmi rozmohl svrab. Hlavní poddíl na tom měly nevyhovující hygienické podmínky v táboře a vysoká koncentrace osob. Vedení tábora podniklo kroky k zajištění dalších ubytovacích kapacit a podalo nadřízeným protektorátním úřadům žádost o prostředky na zřízení další studny, protože nedostatek vody byl pro hygienu zásadní.

V této době již německá armáda na východní frontě zaznamenala první porážky a německý válečný stroj se začal zadržovat u Stalingradu. To mělo za následek, že německé okupační vedení zakázalo v Protektorátu veškeré investice mimo válečnou výrobu. Nakonec tedy byla strážními četníky prohloubena stávající studna, aby se zvýšila její vydatnost a dovezeno několik dřevěných baráků z jiných míst.

Tábor nebyl na tak vysoký počet osob dimenzován a to se projevilo ve špatném stravování, protože kuchyně nedostačovala kapacitou. Stravy bylo málo a byla nekvalitní. Velký počet internovaných tvořily děti, protože internované romské rodiny měly velké počty dětí. Děti do 6ti let tvořily skoro polovinu z celkového počtu internovaných.

Velitel Josef Janovský situaci v táboře naprosto nezvládl. Předtím měl v táboře po dva roky jen dospělé muže a tábor nebyl přelidněný. Janovský naprosto podcenil hygienickou situaci a příznaky začínající epidemie se snažil před nadřízenými orgány ututlat a zvládnout ji sám, aby si zřejmě nepoškodil kariéru. Zejména tato skutečnost vedla k pozdější tragédii. Neschopnost Janeckého v řízení tábora a zejména jeho zásobování zapříčinilo, že věznění trpěli nedostatečnou stravou.

Krátce po příjezdu byly z internovaných vězňů vytvořeny pracovní skupiny, které byly určeny k práci mimo tábor. Po vypuknutí epidemie byly tyto skupiny ubytovány mimo tábor, aby nebyly ohroženy infekcí.

18.9.1942 navštívil tábor August Lyss inspektor protektorátní neuniformované policie. Tomuto Němci byl tábor podřízen.

Tábor měl v té době 23 zaměstnanců. Z tohoto počtu bylo 9 dozorců, kteří střežili téměř 200 vězňů na dislokovaných pracovištích v lese a na poli. 2 dozorcí byli na nemocenské. 6 zaměstnanců bylo v pozici vedoucích a správy. Dále 6 příslušníků stráže z toho 4 noční hlídači. Ubytování dozorců v táboře bylo také nekvalitní a po vypuknutí epidemie byly jejich rodiny v nouzi, protože mzdy nebyly rodinám dozorců uzavřených v karanténě v táboře vypláceny.

- listopad 1942

Stav nemocnosti dostoupil takového rozměru, že veškerá pracovní činnost v táboře byla zastavena a pracovní nasazeny byly jen skupiny dislokované mimo tábor, což se týkalo zhruba 50ti vězňů.

- prosinec 1942

Tyfus se začíná rozmáhat v plné síle. 22 nakažených pacientů muselo být z tábora převezeno do veřejných nemocnic. Také dva nakažení četníci. Zlepšilo se stravování malých dětí, kdy kromě tří jídel denně začaly dostávat ještě dopolední svačtinu.

V prosinci začali dospělí dostávat cigarety, které předtím ředitel Janovský zadržoval.

V prosinci nastala událost, která byla zásadní pro další osud Romů v Německu a okupovaných zemích.

16.12.1942 nařídil Heinrich Himmler deportaci Romů z Německa a z okupovaných území do Osvětimi - Březinky. Himmlerův příkaz znamenal, že všichni Romové i ti, kteří byli v pracovních táborech, mají být transportováni do koncentračního tábora v Osvětimi. Bylo deportováno více než 22 tisíc Romů z jedenácti evropských zemí z toho zhruba 10 tisíc z Německa. Již v prosinci bylo na rozkaz Kripo zhruba 100 dospělých Romů z tábora v Letech deportováno do Osvětimi - Březinky. Další transporty však byly zastaveny z důvodu vypuklé epidemie. Stále panovala nejistota, zda v táboře vypukla jen epidemie méně nebezpečného břišního tyfu, nebo i mnohem nebezpečnějšího skvrnitého tyfu. Zakrátko se potvrdilo, že jde i o skvrnitý tyfus.

30.12.1942 Jiří Letov (referent pro pracovní tábory na protektorátním ministerstvu vnitra) zahajuje nápravu ve vedení tábora a boj proti epidemii.

----- 1943 -----

- leden 1943

1.1943 uprchl z tábora Edvard Richter, který byl nakažen skvrnitým tyfem. Teprve po dvaceti dnech, kdy byl na útěku, byl hospitalizován v nemocnici v Prostějově.

1.1943 bylo ukončeno první očkování proti tyfu, očkování byli i všichni zaměstnanci. Toto očkování a zlepšená diagnostika nemoci způsobilo, že během následujících dvou měsíců byla tyfová nákaza přemožena.

Problém způsobovalo, že zejména mnohé děti a staří lidé byly již oslabeny nákazou TBC a jinými nemocemi, což způsobilo, že mezi 1.1.1943 a 10.1.1943 zemřelo 57 osob.

V lednu napsal Jiří Letov svým německým nadřízeným dopis, kde shrnuje stav v táboře a jeho příčiny a navrhuje způsob nápravy. Tento v archivu dochovaný dopis jednoznačně dokazuje, že stav, ke kterému v táboře došlo, nebyl záměrem ministerstva a další jeho kroky, které prosadil i proti vůli svých německých nadřízených to jen potvrzují.

13.1.1943 Letov žádá nadřízené o odvolání Josefa Janovského. Dále žádá o přidělení stálého táborového lékaře, několika dětských zdravotních sester pro nemocné děti. Dále žádal přemístění dětí do jiného zařízení po jejich zotavení.

V půli ledna byl nařízen zákaz vycházení z tábora. Vyhlášená karanténa znamenala, že tábor byl zásobován zvenčí. Pověřené osoby přivážely potraviny, léky a další materiál před tábor a tam je složily a poté si je zase pověřené osoby z tábora odebraly.

Kolem celého tábora byly připevněny cedule s nápisem „Eintritt verboten - Vstup zakázán“. V té době se však už rozkřiklo, že v táboře řadí tyfová epidemie a místní vesničané tábor tak jako tak obcházel velkým obloukem. Karanténa platila až do konce tábora.

29.1.1943 byl ředitel Janovský suspendován.

- únor 1943

Do Let byl povolán doktor Stejskal z Bulovky a doktor Michal Bohin - oba specialisté na infekční choroby. Dále dorazily zdravotní sestry.

Lékař Michal Bohin byl židovského původu. Vystudoval na Karlově univerzitě. Po okupaci mu jako židovskému lékaři bylo zakázáno provozovat lékařskou praxi. Musel se těžce živit lepením pytlíků, doma ve svém bytě. Po vypuknutí epidemie v táboře byl Dr. Bohin Ústředím pro židovské otázky (Zentralstelle für Judenfragen) na žádost ministerstva vnitra odeslán do Let.

Pomocí očkování a zavedeným opatřením se Bohinovi podařilo zastavit epidemii a zachránit životy mnoha lidem. Byl ubytován v dřevěném domku postaveném vedle tábora a po zvládnutí epidemie byl přeložen do tábora v Hodoníně u Kunštátu. Pak se vrátil do Prahy, kde ho zatkl gestapo, a přes věznicí na Pankráci byl převezen do Terezína. Zde se naprosto psychicky vyčerpaný pokusil o sebevraždu. Po té byl převezen do Mauthausenu, kde dostal označení „T“ v černé barvě, což znamenalo „Čech“. Tato skutečnost a zejména pomoc spoluvězňů mu zřejmě zachránila život.

Po válce se zotavoval ve Vinohradské nemocnici z těžkých následků věznění a v srpnu 1945 otevřel svou praxi, kam za ním přicházelo mnoho Romů i bývalých pacientů z tábora v Letech, kteří ho nazývali „lékař lidumil“.

V únoru se nadále množily útoky z tábora. Počátkem února uprchlo sedm vězňů, kteří po škrabání brambor v táborové kuchyni šli vysypat slupky na smetiště do lesa a už se nevrátili. Že v táboře chybí, se zjistilo až za několik dní.

20.2.1943 byl bývalý velitel Josef Janovský z tábora odvelen.

Byl nahrazen Štefanem Blahynkou, který byl do té doby velitelem tábora v Hodoníně u Kunštátu.

Pro mnozí se útoky z tábora, ve kterém byla vyhlášena tyfová karanténa, byla podána žádost k nadřízeným orgánům o ozbrojení dozorců. Do této doby nechodili dozorcí ozbrojení.

- březen 1943

Epidemie v táboře je na ústupu.

6.3.1943 Byly zadržovaným osobám v táboře přiděleny stravní legitimace a evidenční čísla. To zlepšilo evidenci osob, protože 400 osob mělo stejné příjmení Růžička.

- duben 1943

Vedle tábora byla vybudována odvěšivovací a dezinfekční stanice a obytný barák pro ty, kteří prošli karanténou.

- květen 1943

7.5.1943 odjel do Osvětimi poslední transport. Bylo v něm 215 mužů a 205 žen a dívek. Celkem 420 osob.

Zbýlých 200 vězňů bylo propuštěno a v táboře zůstalo 20 vězňů, kteří ubikace spálili a pozemky uklidili a posypali vápnem.

----- 6.8.1943 byl tábor uzavřen -----

Táborem od 2.8.1942 do jeho uzavření prošlo 1309 vězňů. Z tohoto počtu internovaných čtvrtina z tábora utekla nebo byla propuštěna.

Ženy umístěné v táboře za dobu jeho trvání (tedy necelého roku) porodily 36 dětí. K porodu byly převáženy do nemocnice v Písku a narozené děti byly zapisovány v matrice děkanského úřadu v Mirovicích.

Za tuto celou dobu zemřelo 326 internovaných osob a 3 dozorcí. Infekce také kromě 10ti dozorců postihla některé zdravotní sestry, ale u nich nebylo zaznamenáno žádné úmrtí.

Ze zemřelých je podle evidence 173 osob pohřbeno na hřbitově v Mirovicích, 120 v Letech, 8 v Písku a 2 ve Strakonici. Problémy v evidenci způsobovalo, že mnoho set osob mělo stejné příjmení a u malých dětí v době vrcholící epidemie nešlo zemřelé v některých případech s jistotou identifikovat.

Podle svědectví vězňů Janecký a někteří dozorcí, kteří se mu chtěli zalíbit, používali násilí vůči vězňům, kteří se provinili proti táborovému řádu. Šlo zejména o fackování provinilců a i jejich bití či přivazování ke sloupu. Jednomu vězni bylo podle svědectví přikázáno za trest přenocovat na povoze místo v domku.

Podle jiných svědectví vězňů zase naopak někteří dozorcí vězňům ulevovali a místo práce na silnici jim nařizovali schovat se v lese a odpočívat.

Z žádných věrohodných zdrojů nevyplývá, že by v táboře v Letech u Písku byl někdo popraven nebo nějak jinak záměrně usmrčen.

Starostové okolních obcí se museli zavázat, že půdu v prostoru bývalého tábora nebudou 40 let zemědělsky využívat z důvodu tyfové infekce.

Romové transportovaní do Osvětimi - Březinky byli umístováni v takzvaném cikánském táboře. Ten byl zřízen v roce 1943. Romové v táboře rychle umírali vlivem nelidských životních podmínek, hladu, nemocí a týrání. Jedinou nadějí na přežití byl transport do jiných koncentračních táborů. K transportům docházelo v roce 1944 v souvislosti s postupující frontou, kdy byli práce schopní Romové deportováni do koncentračních táborů hlouběji v německém vnitrozemí.

Starší lidé a matky s dětmi byli jako práce neschopní ponecháni v Osvětimi a v noci z 2. na 3. srpna 1944 byli v počtu téměř tři tisíc osob nahnáni do plynových komor a zavražděni. Jejich těla byla spalena v jámách nedaleko krematoria, které v těch dnech nebylo v provozu.

V tomto koncentračním táboře byla řada nejružnějších lágrů (mužský, ženský nemocniční, židovský), ale jen z cikánského se zachovaly úplné vězeňské knihy s osobními údaji. Od nemluvnat až po starce, celkem 22 923 jmen (dalších 1700 nebylo evidováno, protože ti šli přímo do plynu).

Tyto dochované vězeňské knihy jsou naprosto unikátními informacemi a navíc jednoznačně dokumentují, že v Osvětimi šlo skutečně o genocidu. Vězeňské knihy z cikánského lágru se na rozdíl od vězeňských knih z ostatních lágrů zázrakem zachránily a byly později publikovány v Mnichově.

Z vězňů internovaných v táboře v Letech přežilo konec války asi 300 lidí. Z těchto osob se někteří po válce zase ocitli v pracovních táborech, zejména z důvodu, že nebyli ochotni se usadit a toulali se a vyhýbali se práci.

V sedmdesátých letech začala okolní zemědělská družstva v blízkosti původního táborového pozemku budovat velkovýkrmnu vepřů. Výstavbu řídil inženýr Václav Šindelář. Ten jako dítě nosil na popud svých rodičů místních sedláků táborovému lékaři Michalu Bohinovi jídlo na přilepšenou.

Lékař Michal Bohin po válce navštěvoval rodinu inženýra Šindeláře v Letech a ošetřoval jeho nemocnou ženu.

Velitel tábora Josef Janovský byl po válce souzen v procesu, ve kterém byl zejména obviněn z podpory a propagace nacistického hnutí, dále byl obviněn z toho, že vyhrožoval podřízeným dozorcům koncentračním táborem, že podporoval válečné úsilí Německa a že zakazoval podřízeným upozorňovat na závady v táboře nadřízené orgány, aby situaci v táboře před těmito zakryl.

Soud Janovského z těchto obvinění zprostil viny. Zejména proto, že pro tato obvinění nebyla jiná svědectví, než výpovědi jednotlivých četníků. Na obvinění, že zadržoval vězněným potraviny a nechal propadnout potravinové lístky, které jim náležely, odpověděl, že se skupiny, které pracovaly mimo tábor, stravovaly u sedláků, u kterých pracovaly. Zbylé potraviny byly po zrušení tábora v Letech převezeny do tábora v Hodoníně u Kunštátu.

Zde bych popis událostí v Letském táboře ukončil. Ještě bych chtěl závěrem článku věnovat pár slov sporu, který prochází českými médii od otevření Letské kauzy v polovině devadesátých let. Tímto sporem je označení Letského tábora táborem koncentračním.

Nedávno podal pan Petr Uhl trestní oznámení na europoslance pana Miloslava Ransdorfa za jeho tvrzení, že v Letech žádný skutečný koncentrační tábor nebyl. Policie na základě znaleckých posudků Miroslava Ransdorfa neobvinila.

Skutečností opravdu je, že tábor v Letech se nenachází na seznamu koncentračních táborů berlínského Hlavního říšského bezpečnostního úřadu (RSHA). Lety nebyly ani pobočkou nějakého koncentračního tábora (tzv. Aussenlager - venkovní koncentrační tábor), jejichž vězni byli v evidenci některého takzvaného kmenového koncentračního tábora. Německé orgány neměly v průběhu nacistické vlády žádný problém nazývat koncentrační tábory tímto názvem a nijak se s jejich názvem netajili. Podle nařízení německého vedení nesměly být na území Protektorátu koncentrační tábory.

Kromě těchto skutečností jsou zde další, které tábor v Letech odlišují od koncentračních táborů.

První z odlišností je počet internovaných osob. V koncentračních táborech se počty začínají od desetitisíců internovaných osob. Také doba trvání - necelý jeden rok odlišuje Lety od koncentračních táborů, které trvaly zpravidla až do osvobození. Dále není znám případ, kdy by byl odvolán velitel koncentračního tábora za to, že špatným vedením tábora ohrozil životy vězňů.

Po příchodu do Let nebylo příchozím na rozdíl od koncentračních táborů vytetováno číslo. Po transportu do Osvětimi bylo Romům vytetováno evidenční číslo začínající velkým písmenem Z - zigeuner.

Tábor v Letech nebyl obehnaný ostnatým drátem ani plotem s elektrickým proudem, ale dřevěnou ohradou a dřevěným plotem. Tohoto a skutečnosti, že internovaní chodili sami mimo prostor tábora, využívali k útěkům. Dokonce z Letského tábora úspěšně uprchly ženy s malými dětmi. To ve skutečných koncentračních táborech naprosto nepřicházelo v úvahu.

Dále vězni přes přísný zákaz odcházeli z tábora do vesnice opatřit si stravu a pak se vraceli do tábora. Toto nebylo ve skutečných koncentračních táborech možné.

Narozené děti a zemřelé osoby byly zapisovány do matriky místně příslušné obce. Toto se také v koncentračních táborech nedělo. V praxi koncentračních táborů nebylo obvyklé, aby nemocní vězni byli převáženi do veřejných nemocnic, ani ženy k porodu.

Problémem pro vedení tábora v Letech bylo, že se k táboru sjížděli na návštěvu příbuzní internovaných Romů a nezdědka jim napomáhali k útěku. Je naprosto nepředstavitelné, že by se třeba k Chmelnu, Treblince, Sobiboru, Mauthausenu a dalším koncentračním táborech sjížděli příbuzní internovaných, například Židé. To by znamenalo jejich rychlý konec.

Tomuto sjíždění příbuzných bylo zamezováno nařízením, které zakazovalo převozníkům na Vltavě v blízkosti tábora převážet přes řeku Romy.

Uprchlí vězni po dopadení nebyli popravováni před nastoupeným blokem, jak bylo obvyklé v koncentračních táborech, ale byli předáni do věznice pražské kriminální ústředně za maření úředního rozhodnutí.

Velitel Janovský měl za služebnou Romku internovanou v táboře, která mu uklízela a vařila. Janecký ji podle svědectví vězňů bral sebou do města do kina. Něco takového bylo v koncentračních táborech nemyslitelné.

Dalo by se najít ještě mnoho méně podstatných rozdílů, které tábor v Letech odlišují do koncentračních táborů, domnívám se však, že toto postrádá smysl. Ať je tábor v Letech nazýván jakkoli, na utrpení a smrti, které věznění v tomto táboře přineslo zavlčeným Romům, nic nezmění.

A tím bych tento text ukončil, protože jsem přesvědčen, že podstatné je poznat a pochopit, co se v Letech událo, než handrkování o termíny, které nikdo přesně nedefinoval.

Zdroj: www.sprcha.com